

NÕUKOGUDE ÕPETAJA

EESTI NSV HARIDUSMINISTEERIUMI NING HARIDUSALA, KÕRGEIMATE KOOLIDE JA TEADUSLIKE ASUTUSTE TÖÖTAJATE AMETIÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 24 [1522]

Laupäeval, 16. juunil 1973

Hind 2 kop. XXXI aastakäik

JUTTU ÜHEGA NEIST, KEDA USALDAME

Oleme harjunud mõttega, et õpetaja on üldse üks ühekoormatut inimest. Ei hakka siinkohal selle väite õigsuse või ebaõigsuse üle vaidlema. Ometi on küllalt neid pedagooge, kes muu igapäevase kõrval on suutnud edukalt täita rahvasaadiku avarast ja probleemidest ülesannet. Kehra keskkooli algklasside õpetaja ERIKA PETTINEN kandidaadirib sedapuhku juba kolmandat korda Harju Rajooni Töörahva Saadikute Nõukogusse ning tänava ka Anija külanõukogusse.

MIDA VOIKSITE ÕELDA ÕPETAJAAMETI NING SAADIKU ÜLESANNETE VAHEKORRA KOHTA?

Kuulun noorsookomisjoni. Sealised probleemid ühtivad paljuski kooli omadega. Kuulun ka Kehra Tseல்லuosi- ja Paberikombinaadi klubi nõukogusse. Sealgi saab mõningaid noorsookomisjoni kogemusi. Töö on huvitav ja seda ei saa nimetada raskeks. Põllumajandus ja tööstus olid mulle küllaltki tundmata alad. Tänuistungjäreledele ja komisjonis olemisele avarast oma silmaringi. Nii et eelkõige annab saadikuks olemine just teadmiste poolest juurde.

MILLISTELE KOOLIPROBLEEMIDELE OLETE SAADIKUNA KOIGE ROHKEM TÄHELEPANU PÕRANUD?

Kõige keerukam on keskkooli probleem. Sellele saaks teatud määral veel rohkem tähelepanu pöörata. Lähedal on kombinaat, kus on küllalt palju keskkooliõpetajaid. Hiljuti käisin kombinaadi kaadriosakonnas juhataja juures. Keskkoolis on probleem, mis ei sõltu ainult haridusorganist. Samuti olen teinud noorte vaba aja veetmisega. Meil endil on sooviõhku ametiühingu abiga rajatud koolinoorte töö- ja puhketaage "Spetsial". Olen seal kasvatajana töötanud.

Noorsookomisjoni põhi-probleemid on just need kolm: haridus, noorte vaba aeg, suvepuhkus. Komisjoni töö on selles suhtes palju andnud.

MILLEGA ON TEIE POOLE PÕRUTUD?

Väga suurtes asjades just mitte. Minuga koos on arutanud

tud noorteõhtuid ja nende puudusi parandatud. Arupärimisega on pöördunud minu poole ühe Kehra teosa remondi asjus. See tehti kiiresti korda. Ja võib-olla veel mõned olmeküsimused. Peab ütlevat, et ole juhtunud, et mõne ettevõtte juhtkond poleks minu kui saadiku sõnaga arvestanud. Kaks korda aastast esinen rahva ees aruandega oma tööst. Tahaksin, et valitud oleksid aktiivsemad oma muredega minu poole pöörduma.

KAS SAADIKUS OLEMINA EI JÄTA VÄHESEKS AEGA OMA PEREKONNNA JA LASTE JAOKS?

Abikaasaga on mul lihtne inimene. Ta on muusikaõpetaja, juhatas koori ja on ühiskondliku tegevusega haaratud. Tütar käib lasteaias ja poeg läheb 3. klassi. Küllap on hea, et lapsed harjuvad iseseisvaks olemisega.

MILLISED OMADUSED PEAKSID SAADIKUL TINGIMATA OLEMA?

Tal peab olema inimestega suhtlemise oskust ja ta peab olema lihtne inimene, kes on suuteline probleemide lausa lennult haarama.

KUIDAS SAIST ÕPETAJAJA?

Ema oli mul õpetaja. Nii elasin kogu aeg koolimajas. Keskkooliõpetajaks sain õpetajakutsel. Algklasside õpetajana saab nagu õpetajakutsel olema. Eriti tore oli mu ajaga lõpetanud kolmas klass.

ÕPETAJAAMET JA SAADIKUS OLEMINA MOLEMA EELDAVAD TINGIMATA LÄBIKÄIMISTINIMES-TEGA. MILLISED INIMES-TEIE MEELDIVAD?

Mulle meeldivad südame-likud ja auväärt inimesed. Kõige rohkem nõrindud olen ma psühhohüliigianidest, keda õpetajategi hulgas leidub.

MIS VALMISTAB TEIE KOIGE ROHKEM RÕOMU?

Rõõmu valmistavad mulle väga paljud asjad. Ma armastan reisida. Sel suvel sõidan Siberisse Krasnojarski kanti.

Arvangi, kui saad reisida ja ka teatris käia, siis pole elul viga.

Vestluse pani kirja OTT RAUN

PEDAGOOGIDE PEREST

Eesti NSV kohalike nõukogude valimiste saadikukandidaatide hulgas on rohkemist pedagooge.

Nii kandidaadirivad Tallinna linnaõukogusse haridusosakonna juhataja Lembit Türrpuu, 1. keskkooli direktor Helmi Viikholm, 32. keskkooli direktor Harri Kelder, 21. keskkooli õpetaja Odette Lillemägi jt.

Tallinna Keskkrajoonis on saadikukandidaat haridusosakonna juhataja Harald-Joanne Matvei. Õpetajate haridusinsituudi töötajaid kandidaate valimistele esindab saadikukandidaadina Helmi Viikholm, 32. keskkooli direktor Harri Kelder, 21. keskkooli õpetaja Odette Lillemägi jt.

8-klassilise kooli õpetaja Ester Savelli, 2. keskkooli õpetaja Siivi Soovik, 39. keskkooli õpetaja Ludmilla Dudinova, 44. keskkooli direktor Ellen Kuum, 37. keskkooli direktor Tea-Mai Voit, 47. keskkooli õpetaja Pia Linna-mäe, 53. 8-kl. kooli direktor Tamara Soboleva jt.

Mereraajooni saadikukandidaadid on Tallinna Pedagoogilise Instituudi matemaatika-füüsika kateedri juhataja Jaan Hendre, Maardu keskkooli direktor Endel Varm jt. Kaliniini rajoonis kandidaate on 15. keskkooli õpetaja Angelina Zalenskaja, 33. keskkooli algklasside õpetaja Nii-na Jersova, 46. keskkooli õpetaja Malle Tānav jt.

AVO SUURVÄRÄV

TEIE HULGAS ON VÕITJAD..

Viis päeva, 6.—10. juunini, võistlesid Tallinnas noorarmeelaste sõjalis-sportliku mängu «Põuavälgu» kolmandast vabariiklikust finaalist osavõtjad. Finaalvõistlustele võisid tulla vabariikliku alluvusega linnade ja rajoonide parimad koondrühmad (Tallinnast 3 võistkonda).

Oma valmisolekust finaalvõistlusteks raporteerisid võistluste avamisel «Põuavälgu» vabariikliku staabi ülemale polkovnik Jüri Raudsepale 13 linna ja rajooni koondrühma (Haapsalu rajooni esindas Pürksi ja Oru koondrühm). Võistlejad olid 317, kes viie päeva jooksul demonstreerisid seda, mida nad õpetajate ja juhendajate abiga olid omandanud pionieritöö, sõjalis-rakenduslikel erialadel, tsiviilkaitses, kehalises ettevalmistuses jm.

Noorarmeelaste tegevusprogramm oli väga tihe: äratus oli kell 7, järgnes hommikusöök ja juba kell 9 algasid võistlused. Pärast lõunat jätkus uuesti jõu, oskuste, kiiruse, osavuse ja teadmiste mõõtmine. Sellele lisaks jõuti teha seinalehte, anda isetegevuskontserd, külastada Tallinna garnisoni sõjamehi, korraldada näitus, käia Me-

remuuseumis. Toimus ka mitting langenud kangelaste mälestuseks ja kohtuti sõjaveteranidega.

Võistlus oli pingeline, sest tugevaid oli mitmeid. Üldvõitjaks tuli Tallinna Kaliniini rajooni esindav 33. keskkool. Selle kooli koondrühma liikmed said sõidupiletid «Orjonokisse» (Sotši) ja asusid juba eile teele. Muide, ka kaks aastat tagasi esindasid nad meie vabariiki üleilidulise «Põuavälgu» finaalis. Suuri teeneid Tallinna 33. keskkooli koondrühma ettevalmistamisel on kooli juhtkonnal, vanempioneerijuht Galina Ivanova, reservpolkovnik Stanislav Mironjukil, sõjandusõpetajal Viktor Ždanil ja lastevanematel.

Hästi oli ette valmistatud ka Rapla keskkooli võistkond. Eriti hinnatav on nende üldkõikuvõttes teiseks tulnud seepärast, et Rapla keskkooli võistkond oli noorim (6. klassi õpilased). Selle kooli võistlejad rääkisid, et viimase kuu aja jooksul treenisid nad peaaegu iga päev. Kiidusõnu öeldi keskkooli sõjandusõpetaja Einari Lembi-neni, klassijuhataja Linda Lembi-neni, vanempioneerijuht Marika Malla ja rühma-juht Aime Hakkmani kohta.

«Põuavälgu» võistlusteks hakkasid nad valmistuma alates 4. klassist.

Kolmandaks tulid juba aastaid sõjalis-patriootilises töös silma paistnud Tartu 6. keskkooli esindajad.

Ülejäanud koondrühmade paremusjärjestust kindlaks ei määratud, kuid tublimates: märgiti Sillamäe 2. ja Koeru 8-klassilist kooli ning Maardu ja Paldiski keskkooli koondrühmi.

Pühapäeval oli kokkutuleku pidulik lõpetamine ja noorarmeelaste paraad. Autasustamisel peeti mees kõiki koondrühmi ja paremaid individuaalvõistlejaid. Kõik koondrühmad tegid «Põuavälgu» finaalis kaasa suure ennastalgavuse ja mehisusega, nii nagu sobiski noorarmeelastele. Sellisel, nagu kokkutuleku lõpetamisel ütles Nõukogude Liidu kangelane, Eesti NSV haridusministri esimene asetäitja Arnold Meri: «Teie hulgas on võitjad, kuid pole neid, kes kaotasid.»

Edaspidi püüame tuua väljavõtteid võistlusprotokollidest ja tutvustada «Põuavälgu» korraldajate hinnanguid toimunu kohta.

FRANTS KUPP

MEILT JA MUJALT

NSV Liidu Haridusministeeriumi kolleegium arutas, kuidas kutsuda ettevalmistuseks õpilaste suviseks õppepraktikaks. Aruandja oli Orenburgi oblasti haridusosakond. Sedastati, et eriti hästi edenesid ettevalmistused maakoolides. Tänuväärset tegutsesid nii haridusorganid ja koolid kui ka ettevõtted ja majandid. Loodi kõik vajalikud tingimused laste tööks ja puhkuseks.

Kolleegium arutas veel ka seda, kuidas on lõpetatud üldilidulise ülevaatuse igale töötavale noorele keskkoolis esimese etappi. 1000 õhtukooli juures on organiseeritud kaugõppegruppid, täiendavalt on avatud 2744 konsultatsioonipunkti, asutati 126 uut kaugõppekooli. Lõppenud õppe-

aastal kasvas töö kõrval õppijate arv rohkem kui 314 000 inimese võrra. Šeffiteeritud ehitatud 152 uut koolimaja. Ülevaatusel saavutasid paremaid tulemusi Ukraina, Valgevene, Moldova ja Läti NSV, Mordva ANSV, Volgograd, Ivanovo, Sverdlovski ja Jaroslavi oblast, samuti Džambuli oblast Kasahhi NSV-s. Parematele vabariikidele, oblastitele, rajoonidele, linnadele ja koolidele määrati üleilidulised autasud.

Kolleegiumi koosolekul nenditi ühtlasi, et Tadžikistanis, Eestis, Armeenias, Tšehhi-Inguusi ANSV-s, Karjalas, Komis, Tšeljabinski oblastis, Moskvas ja Leningradis ei täidetud õhtukoolide komplekteerimise plaani. Paljudes koolides on õpilaste teadmiste

tase madal, õppe- ja kasvatus-tööd tehakse halvasti, tavaliselt ilmnenud vähest näidlikkust ja halba tööd pedagoogide kvalifikatsiooni parendamisel. Endiselt jätab soovida õhtukoolide materiaalne õppebaas.

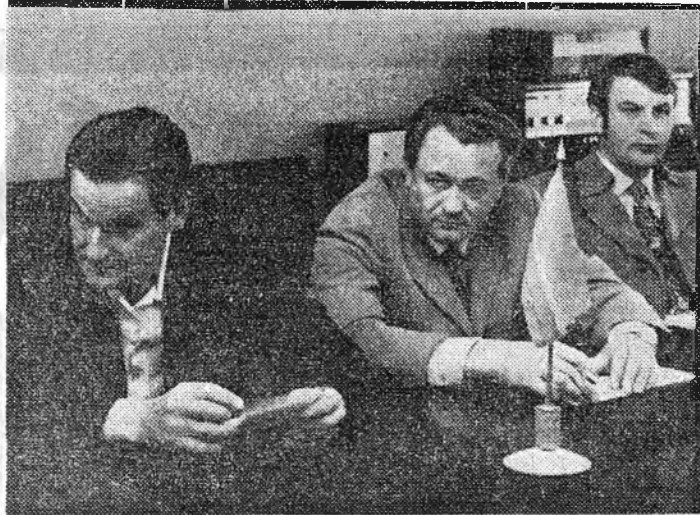
Vene NFSV kirjastused lassevad uueks õppeaastaks välja 560 nimetust õpikuid tiraaziga 193 miljonit eksemplari. Raamatukaubastutele on juba üle antud rohkem kui kuus miljonit õpikut. Esimesena lõpetas õpikute väljalaskmise Tuva ANSV kirjastus. Edukalt areneb õpikute trükkimine ka Tšuvashi, Mordva, Jakudi ja Komi ANSV-s.

HOIDKEM LAPSI ÕNNETUSTEST

Nõnda võiks lühidalt kokku võtta meie käesoleva õppeaasta viimase vestlusringi teema.

Möödunud aastal oli vabariigis tuhandeid õnnetusjuhtumeid lastega. Kuidas neid vältida? Mida oleme suutnud senisest rohkem teha laste ohutuse tagamiseks? Need olid vestluse põhiprobleemid.

Eri asutuste ja ametkondade esindajaid kokku kutsuma ajendas Eesti NSV Tervishoiu Ministeriumi juures loodud vabariiklik komisjon, kes koordineerib lastetraumatismi vastu võit-

Eesti NSV tervishoiuministri esimene asetäitja Endel Kama, Haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja asetäitja Juhan Sepp ja inspektor Vello Meristo.

Vabariikliku Autoinspektsiooni ülem Hellat Rumvolt, Eesti NSV haridusministri asetäitja Albert Tükk ja vabariigi peakirg Salva Gulordava.

lemise abinõusid, püüab leida profülaktilisi vahendeid ning neid ellu rakendada.

Möödunudreedeest arutlust võitsid osa vabariigi peapediaater ILME PILV, vabariigi peakirg SALVA GULORDAVA, Tallinna Vabariikliku Haigla lastekirurgia osakonna juhataja MANFRED MÄGI, Eesti NSV haridusministri asetäitja ALBERT TÜKK, ministeeriumi koolivalitsuse juhataja asetäitja JUHAN SEPP ja inspektor VELLO MERISTO, Vabariikliku Autoinspektsiooni ülem HELLAT RUMVOLT, Eesti NSV Vettepäästehinguri Vabariikliku Komitee treener-spetsialist HELGI LUTVEI, Tallinna Linna TSN TK Siseasjade Valitsuse jaoskonnale OLEV LAANJARV, Tartu linna haridusosakonna inspektor AIN NURK, vabariigi teeneline õpetaja JUTA OTT Tallinna 52. keskkoolist, Tallinna 22. keskkooli õpetaja SILVIA IRD ja Tallinna 1. keskkooli lastevanemate komitee esimees ELMAR RAUAM.

Vestlust juhtis lastetraumatismi vastu võitlemise vabariikliku komisjoni esimees, tervishoiuministri esimene asetäitja ENDEL KAMA.

MIDA NÄITAB STATISTIKA?

Doktor MANFRED MÄGI kinnitab Tallinna Vabariikliku Haigla lastekirurgia osakonna praktikast lähtudes veel kord üldiselt teada olevat tähtsaja — lastetraumatism kasvab, traumade raskusaste suureneb. See kehtib eriti olulistel laste traumade puhul.

Möödunud aastal oli Eesti NSV-s lastetraumatismi osakaal traumatismist üldse 16%. Stationaarselt raviga 2500 last. Nad lamasid haiglas 14 500 päeva. 63% neist olid linnalapsed ja 37% maalt. Mitmesuguste luumurdude raviga 800 ja põletust raviga 250 last.

Kõige sagedamini tekkisid traumad kodus, koolis, õues, tänaval. Need moodustavad 67% kõigist vigastustest. Suure ja raske kontingent olustikulistest traumadest moodustasid põljuste vigastused, ligi 17%, küsiuures 70%, neist olid koolilapsed. Sagedaselt teisel kohal, ligikaudu 23%, aga raskuselt esimesel, olid transporditraumad: õnnesõnne, kõhukoop, rindkereorganite vigastuste kombinatsioonid luumurdudega. Ligikaudu 4% traumadest põhjustas sport.

Doktor SALVA GULORDAVA rõhutas, et kooliealist laste surevuse põhjuste hulgas on traumadest esiplaanil. Seepärast pööratakse võitlusele lastetraumatismi vähendamiseks nii suurt tähelepanu kogu meie maal. Ta kriipsutas alla, et trauma iga juhtu tuleb vaadelda kui epideemilist purset.

Epideemioloogia seaduste ko-

loisike hüppas üle hobuse ja murdis mõlemad küünarvarreluud. Niiisuguseid asju ei tohiks meie võimlates juhtuda.

Ja edasi — võistlustel on juhtunud terve hulk kaelaluu- ja selgroolüli vigastusi, mida oleks suudetud ära hoida. Sellele juhin kogu meie pedagoogilise personali tähelepanu.

HELLAT RUMVOLT ütles, et 1973. aastal liiklusõnnetuste arv kasvas ning põhjendas seda transpordivahendite arvu suurenemisega. Käesoleva aastal viie kuu andmetel on liiklusõnnetuste tõttu surma saanud ligi 30% rohkem inimesi kui mullu. Lastega on traumade arv kasvanud eriti selgest ajast peale, kui nad koolist vabanesid. Kokku on jaanuarikuust juuni alguseni juhtunud lastega 58 liiklusõnnetust, millest 8 lõppesid surmaga. 31 õnnetust oli Tallinnas, 18 teistes linnades ja asulates ning 9 maal. 58-st olid 48 juhul süüdi õpilased (üleüldiselt sõidutse selleks mitte ettenähtud kohas või transpordivahendi eest, väljüdis ootamatult takistuste varjust).

Hellat Rumvolt märkis: Üldreeglina on lastel liikluseeskirjadest elementaarsed teadmised olemas, aga neid ei täideta. Miks? Kõigepealt sellepärast, et lapsevanemad ise ei täida, vaid rikuvad liikluseeskirju kõige jämedamal kombel ja seda ka siis, kui nad on koos lastega.

Ta tegi ettepaneku järgmisest õppeaastast õpilastele käitumise eest tänaval kas tunnistusele või õpilaspäeviku hinne panna. Samuti pidas ta otstarbekohaseks seda sisse õpilaste liiklustalongi (autojuhtlongi eeskujul).

Edasi olid kõneaineks uppmisõnnetused. Neid juhtub lastega igal aastal keskmiselt 30. Statistika näitab, et see arv ei vähene ja 83% uppmisõnnetusi on maalaapsed.

HELLGI LUTVEI: Käesoleval aastal on meie vabariigis sissevõetud uppunud 6 last, kõik kuni viie aasta vanused. Põhjus — tiik või katmata kaev koduühel, samuti asutuste tuletõrje veevõtupead. Järelikult tuleb nende tiikide ja lahtiste kaevudega midagi ette võtta laste ohutuse tagamiseks.

Suuremate laste (alates 7. eluaastast) uppmise peamine põhjus on vähene ujumisos-

kus. Seda ei saa öelda Tallinna kohta, kus kõigil koolidel on kohustus õpetada lapsed ujuma. Hoopis teistsugune olukord mujal linnades, maakoolides rääkimata. Igal pool pole ka õpetajad suutlised lapsi ujuma õpetama.

Asutuste juhid peaksid rohkem tähelepanu pöörama nende mail paiknevate supluskohtade väljahitamisega. Viimastel aastatel on püstitatud veekogude äärde rohkesti soome saunu. Sinna rajatakse ka ujumiskohti, pigem küll minigi madaauk ja vette viiv sild. Põhja ei tasandata, vesi on tihti sügav.

Lapsed upuvad aga heast neis paigus, kus ei ole heakorras-tatud ujumiskohti. Harva juhtub seda supelrandades.

Kooliilmest vaatevinklist on üks keskeid probleeme

LIKLUSE ÕPETAMINE

VELLO MERISTO leidis, et see peaks algama kodus ja koolieelses lastesutustes, kus eelnevalt vajalikke reegleid tutvustatagu ja harjutatagu. Koolis on teatud süsteem liikluse õpetamiseks olemas.

Kui koos Riikliku Autoinspektsiooni töötajatega aasta tagasi eesti õppekeelegra koolide 1.—4. klassi õpilastele liiklusalaste teadmiste võistlusi korraldati (võistlejad olid 46 000), ilmesid küllaltki head teadmised.

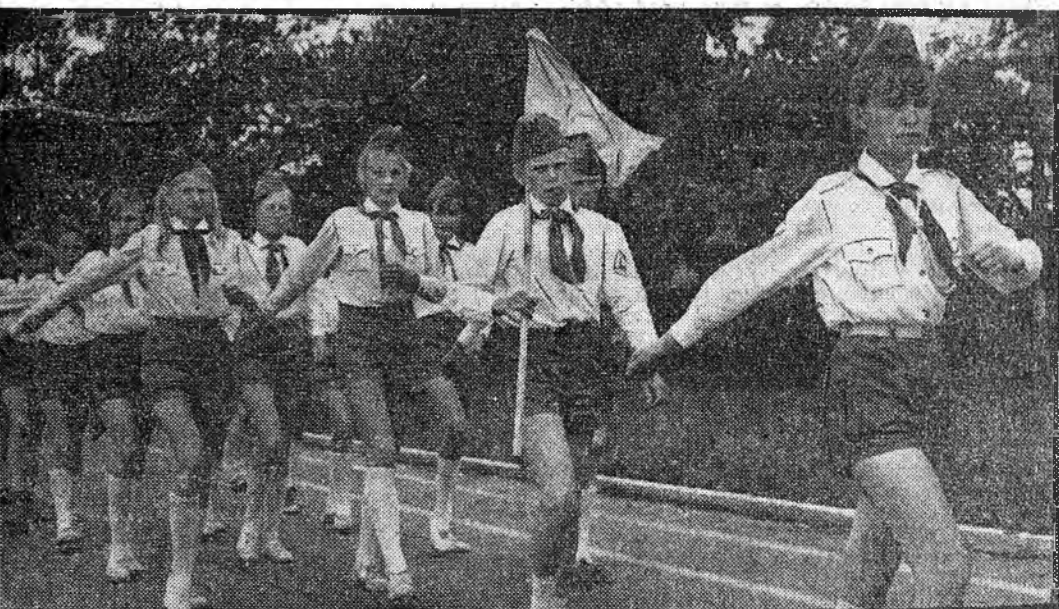
Ent me teame ka seda, et lastetraumatism suureneb aastast aastasse ja järjest rohkem õpilasi on traumade tekkimises süüdi. See viitab asjaolule, et koolides ei ole liikluse õpetamine vajalikul tasemel.

SILVIA IRD kinnitab, et lapsed tunnevad liikluseeskirju paremini, kui nendega juhtunud õnnetuste arv lubab eeldada. Ta nägi probleemi liikluseeskirjade rakendamises, kui laps väljub kooli- või kodusest vahet. Tõhusaks abinõuks pidas ta kontrolli, kuidas lapsed on koolis, kelle kooli- ja kodutee on seepärast väga pikk ning nõuab koguni mitme sõiduki kasutamist.

(Järg 2. lk.)

Põitsamaa keskkooli noorarmeelasi huvitab raketi makett.

Üldarvestuses teiseks tulnud Rapla keskkooli koondrühm paraadil.

DMITRI PRANTSU fotod

Kommunistid ja kollektiiv

LEMBIT SÖÖMER,
A. Müürisepa nim. Orissaare keskkooli partei-organisatsiooni sekretär

Te tubli esinemine, sest eks ole ju laste võimud ja kordaminekud ja kasvataja omad. Kas jätub meil kõigis samastuskiitumust ja hingelist kaasaelamist oma elukutsel? Kas suudame alati olla järjekindlalt ja visalt? Need on küsimused, millega iga pedagoog kokku puutub.

Alati on meie kooli sõnameistrid, deklamaatorid ja näitlejad edukalt esinenud. Suured teened on selles kõige staatikamal pedagoogil, vabariigi teenelisel õpetajal kommunis Leonine Kivihallil. Vene keele õpetamise kõrval suudab ta lihvida esinemiskilpseks pioneeride näiteringi liikmete ja deklamaatorite palad. Ükskõik milline sõnaline etaste või montaaž vajab efektiivsust — ikka ja jälle pööratakse tema poole... ja ta alib heastundlikult alati, aitab seepärast, et näitusest on talle hingelähedane. Ilma lavakunstita ta nagu ei tunnekski elust tait rahuldust. Töö kõrvalt õpetas ta näitejuhtide kursused ja nüüd õpib Värskas 6-aastastel uurimiskursustel. Üks uurimistöö on juba valmis, lõpetamisel on teine. Sageli saab ta sammud kohaliku kultuurimaja poole, et juhendada seal näiteringi või õpetada sõnameistreid. Parteiorganisatsioonil on tema asjalikel ettepanekutel alati kaalu koolile puutuvate küsimuste lahendamisel.

Üks kõige aktuaalsemaid probleeme, millega kogu meie pedagoogiline kollektiiv tegeleb, on pedagoogimeisterlikkuse tõstmine. Et selle probleemi realiseerimiseks on kaasa tommatud kõik pedagoogid, selles on suuri teenid kommunist Evi Lembergil, direktori asetäitjal õppealal. Juba õppeaasta algul koostas ta vastavalt koolilepele iga õpetajaga plaani, milles on märgitud kõikide poolt uuritavad probleemid või konkreetsed tööd. Niimoodi täiendab kooli metoodiline nurg õppeaasta jooksul arvukate väärtuslike loengute, tunniks-pekide ja näitlike õppevahenditega. Partei-organisatsiooni büroo koosolekudel on tema ettepanekud ja nõuanded alati terejalunud. Edukalt juhendab ta kodulooaringi — kirjutas kooli kronikat ja korraldab kodulooalaseid näitusi. Aastaid tagasi hakkasime tema alustatud igal kevadel korraldama metoodilisi konverentsi. Nüüd on see meie traditsioon. Ettevalmistamiseks on seotud nii partei- kui ka ametiühingualgorganisatsioon. Konverents on kujunenud omapäraseks moodnuse õppeaastast kokkuvõtte tegemise päevaks. Pidulikus kohvilauas ja osaliselt ka ainekassides kuulatakse kolleegide studeid metoodilisi ettekankeid, uurimistööd, vaadeldakse õpilaste töid näitusi ja diskuteeritakse. Sageli on esinoma kutsutud lektoreid nii Tallinnast kui ka Tartust.

Iga õppeaasta on koolis eriliseks oma põhi-õppeaastade poolest. Et parteiorganisatsioon juhib ning suunab õppe- ja kasvatusdöö, siis peab ta paratamatult sekkuma kõikidesse küsimustesse ning aitama neid lahendada. Meie tööd kergendab tunduvalt asjaolu, et kooli juhtkond koosneb kommunistidest.

Igal aastal toimub meil juunis parteikoosolek, kus vaetakse üle õppeaasta ettevalmistamist. Siis kavandatakse õppe- ja kasvatusdöö põhisuund, lahatakse puudust ja lahendatakse kaadri komplekteerimine. Kavandatud ülesanded täidetakse, sest kollektiiv mõistab, mida temal nõutakse.

Kõikõige meie väsimatu ja alati energiline vanempeoneerijuh kommunist Sinada Reinar. Tema juhendamisel korraldavad pioneerirühitused ei jätta ükskõikseks ühtegi osavõtjat. Kogu malova töd on planeeritud nii oskuslikult, et iga noor leninlane leiab seal end jaoks midagi kõivat. Juubelaasta meeldeälvaimad ülemalevalised üritused olid sügisene orienteerumismäng, tarkuste turniir poistele 23. veebruaril, kohtumine sõjaveteranidega, rahvaste sõpruse pidu, sõjamäng koos sõjalis-sportlike võistlustega võidupäha tähistamiseks, pioneerorganisatsiooni sünniaastapäeva pidulik koostöö koos riivivõistlustega jt. Huvitavaid kohtumiste klubi tutvuti vennastüdubariikide eluoluga.

Pioneerimaleva tööplaani tihedus eeldab, et vanempeoneerijuh pühendaks kõik 24 tundi õppeaastale selle realiseerimisele. Ometi oskab ta õppeaasta «kunstlikult» sedavõrd pikendada, et leiab aega veel täiskasvanute soome keele õpperingi juhendamiseks, kohalikus kultuurimajas sõnakunstniko ringi asutamiseks, kooli nooremale näiteringi juhatamiseks, vene keele tundide ettevalmistamiseks ja vihkute parandamiseks. Kooli partei-organisatsiooni büroo liikmena lasub tema õul pedagoogiline propaganda. Aega nõuavad ka tütar ja poeg.

Tundub uskumatu, et üks inimene nii palju suudab! Saladus on ilmeiline — stigav kutsutus õpetaja-kasvataja töd vastu hing aia range ja õige planeerimine. Parim tasu selle eest on noor-

MÕELGEM KASGA!

Olin kingivalikuga mänguasjade kaupluses vist hilja peale jäänud. Igatahes oli karm naisehääli mitu korda üle müügisala kuulutanud, et asjade valimine kiiremini lõpetataks. Juba tõrjus üks müüjaist hilinenud ostjaid uksest tagasi, kui märkasid koolipoissi jooksuljal tulemas. Ka temale jäi kaupluses siseks suletuks.

Kui viimased ostjad kärsituksid, ette jõudsid, rääkisid müüjad omavahel häbematu poist, kes sellest aru ei tahtvat saada, et kauplus juba kinni, et müüjate tööpäev ka ükskord lõpeb jne, jne. Etteheited oli hulganisti. Ainult vanim müüjaist, kes oli minul aidanud kinni valida, säilitas üldises sagnas ja pahameeles rahu. Ta pidas siiski vajalikuks uurida, mida poiss soovib.

«Täna!» teatas uksele luurele saatetud noorim müüja. Käbekeelne, kiirustades rahna lugev kassir soovitas poist nöö anda, et ta homme uuesti tuleks. Õusel ei pida- vut tankid kaupluses kuhuigi elutark. Siin sõda ei olevat. Kadutark soovitus mehehakatist ilmselt ei rahuldanud. vähemalt ei muutunud tema olekus midagi. Ta seisis ikka sõnatult ja noruspäi, nagu poleks ta eelnevat kuulnudki.

Kui minu valitud kink pa-

PISARAD, TANK JA SÕPRUS

Oliti, sain pilgu poisile heita. Hakivärvi tuulepuusis ja koolimüüsi seisis seal klaasist kassid (tuulekojas) tulevane mees sõdurliku järjekindlusega.

«Homme ei saavat tulla, sõidab ära!» — antakse uusi andmeid.

«Teadagi need poiste valed,» on kassir asjadele kursis. «On siin ennegi selleid jutte puhutud!» Nõnda oligi langetatud kohtuotsus, mis edasikaebamist ei kuulu.

«Näe, pisarad tal lausa voolavad,» märkab äkki vanim müüjatest. Hea sõna öeldakse võitvat võõra väe. Naisteväe puhul tuleb ka teisi võimalusi ette.

Silmi pühkiv ja pisarad häbenev poiss talutatakse nagu haavatav kassa juurde, avariitult tuuakse tal soovitud tanki T-34 makett kätte. Pisarad poisi silmis on pannud unustama äsjaas pahameele, trosti ja kojukirjutamise tuhu. Kassir haarab poisi märjast peost natsakasse muditud rubla koos kopikatega ja lööb sellegi sissetuleku kassaparaadist läbi.

Enne veeri, kui poiss kassatseki kätte saab, pühib üks äsasjed võimukalt vastaseid tema tuulepuusile pisaraid.

Kogu tankiostmist lugu ei väldanud üle kahe minuti. Väljusin koos poisiga kauplu-

sest. Minu aastadist ausalt teeninud «Poheda» näitas, et kaupluse sulgemiseni oli jäänud veel 3 minutit.

Väljastpoolt pärjisin pisarate põhjust.

Ilmes, et tanki ei ostanud poisse endale ja et tollele ega järgmisel päeval ei kavatse nud ta ka kuhugi sõita. Tema sõbrale meeldinud see tank väga. Sõber Igor aga sõidab täna ära, sest täna lahkuks nendest koolist rahvaste sõpruse päeval siin viibinud Moskva koolilaste delegatsioon.

«Kuidas ma lasen sõbra minema ilma kingita? Mis sõber ma siis olen?» küsis poiss.

Nii et ikkagi vale. Tahtsin juttu lõpetada moraalliga, et ka üllaste eesmärgide saavutamiseks ei tohiks kasutada valet, kas või väikest ja süütut.

Agat minu, täiskasvanu sõnad poleks jõudnud nooruki südamesse, sest ka need olid täiskasvanud, kes niisamasuguse väikese, kuid siissejuurdunud valeda püüdis oma töö varem lõpetada.

Kust mujalt kui meilt ometi tuleb pois väikeste ja süütute valedes kasutamist õppinud ning nüüd nii edukalt võitles «vaenlas vastu ta oma relvaga».

Mänguasjade kaupluses oli vilmane ostja HANNO LEPIK

LUGEJA KÜSIIB

Olen tänava lõppklassi juhataja ja seetõttu tunnen ka suuremat huvi õpilaste iseloomustuste koostamise vastu. Viimaste aastate jooksul on sellekohaseid eeskirju (või koguni algoritme) ilmunud terve hulk üks parem või halvem kui teine ilmunud on ka kriitilisi kirjutisi. Viimati oli selline artikkel «Olgem täpsed!» TRÜ dotsendil E. Ploomilt 26. mai «Nõukogude Õpetajas».

Kõige asjalikum ja huvitavam selleskohane artikkel ilmus ajakirjas «Nõukogude Kool» 1973 nr 5 (V. Piirtoia

MIDA ARVATAKSE?

ja E. Rootala «Keskkoolilõpetanute iseloomustused». Seal näidati küllaltki veenvalt, et kõik senised nn. sidusas ja ladusad kõnes (õigemini võiks küll öelda — lobisevas laadis) kirjutatud iseloomustused ei ole üldse ülevaatlidud. Kõrgematele koolidele on üpris eaganõudev selleid iseloomustusi läbi töötada. Samas arutlikult tehakse ettepanek iseloomustused formaliseerida — eestlased vastava graafiku kujul. Teatavalt lähenemist sellisele formaliseerimisele kujutab endast Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi koostatud õpilaste iseloomustamise skeem, mida tänava peame samuti tähtsana, naralleelset üldisolemist iseloomustusega. Miks mitte kasutada võtta selleid iseloomustavaid skeme ja graafiku? Need on ju palju ülevaatlumad. Või arvatakse, et senine vabas vormis iseloomustus on täpsem? Need senini nõutavad iseloomustused sisaldavad endas samuti hinnanguid skaaalid nagu skemeid ja graafiku (väga hea, keskmine, vähe arenenud jne.), kuid segipaisutatud, igas üksikus iseloomustuses tihti eri järjestuses jne.

Mida arvatakse kõigest sellest kõrgemalisesse haridusorganis? Kas võib teha formaliseeritud iseloomustusi või on see keelatud?

RAIMOND JUURIKAS, Pärnu 2 keskkooli õpetaja

ALGAS

PIONEERI-

LAAGRITE

AEG

RÄÄGIME KOLLEKTIV KOOLOOUMUST

Koolirõõmuga seotud probleemide ajakirjas «Hariduse oobrazovanie» 1973, nr. 3 avaldatud artiklis «Настроение учителя: от чего оно зависит?» Ukraina NSV Psühholoogia Teadusliku Uurimise Instituudi sotsiaalsühholoogia osakonna juhataja, psühholoogiakandidaat R. SAKUROV, ET nilsugused mõited on üles kerkinud ka meie riigis, refereerime artiklis avaldatud materjali, mis on saadud rohkem kui 500 ukraina õpetaja küsitluse tulemustest.

Loomingulises protsessis asendatud kaalulastorid on rahuldava tunde ja optimisim. Õpetaja meeleolu peegeldub tema töös, õpilastega suhtlemise stiilis, määratleb õpilaste mõjuvõimele pedagoogilistele mõjuvõimetele. Õpetajakollektiivi häälestus on väga tähtis tegur, millest sõltub lõpptulemusena õppe- ja kasvatusdöö edukus koolis. Milles on sõltub õpetaja meeleolu, kogu õpetajakollektiivi emotsionaalne toonust.

Seda teada saamiseks paluti rohkem kui 500 õpetajal anonümselt vastata kahele küsimusele: «Mis teile teie koolis kõige rohkem meeldib, pakub rahuldust ja rõõmu?», «Mida jääb teie koolis kõige rohkem vajaka, selleks et seal oleks meeldim ja parem töötada?»

Vastuste analüüs näitas, et positiivsed momente koolielust märgiti ära peaaegu kaks korda rohkem (855 positiivset hinnangut 470 negatiivset vastu).

Naagu oodatu võis, pakuvad õpetajatele kõige rohkem rõõmu suhted õpilastega, nende huvi õppimise vastu, edusamud, hästi õnnestunud tunnind. Positiivset hinnangut moodustavad need ligikaudu poole (48,5%).

Õpetajad peavad eelkõige vajalikuks täiendada koolide materiaalset õppebaasi (23%) kõigist negatiivset hinnangutest). Õpetajad hindamisel efektiivsuse õppe- ja kasvatusdöö huvidest. Oluliselt on muutunud õpetami-

mulikku vähest keskkendamisvõimet, aga ka tänavahoituse alahindamist.

Minu arvates on tarvis tõhustada teoreetiliste teadmiste andmist lastele ning neid teadmisi kinnistada. Selleks olgu koolides rohkem liikluskurki. Tööle tuleb rakendada ka liiklusalaseid baaskoolid, mis siiani pole jalg alla võtnud.

Lastevanemate ja kogu üldse mure olgu mitte ainult senisest parem järelevalve, vaid püüe süvendada õpilaste liikluseeskirjade teadliku täitmise vajadust.

Õpilaste liiklemise kontrollimiseks soovitas ta tippitudidel, kell 12–14,30, kui esimese vahetuse koolipäev lõpeb ja teisel algab, rakendada noori liiklusekspektoreid. Nad tuleb kinnitada välja koolitada ja korralike käsitöötajate abiga. Seetõttu õpilaste enesevõimekust ja autoriteeti, kui tal on õigus ka täiskasvanutele viisakalt meelde tuletada, mille vastu nad liikluses eksisid.

Õppeplaani liikumist kui õpetamine ei sisalda. Seda õpetatakse vastavalt ainele ja eale, samuti klassijuhatajate juhtimisele. Õnnetused on juhtunud sellepärast, et lapsed ei teadnud, mis juhtuda võib tegevust otsestamatu. kommenteeris olukorda ALBERT TÜKK. Ta viitas ka asjaolule, et autojuhid on üks madalama haridustasemele töötajate kategooriaid, mis vabariigis hülgealises moraalses lobi. El valista kiirust, millega ka ootamatuste puhul jõuaks masinat valitseda.

Põhjuseks pidas Juhan Sepp sellele vanuseastmele iseloo-

ARVUD. Eelmisel nädalal helsati laagrilipud Kloogal ja Karepal. Väana-Jõesuus ja Narva-Jõesuus, Valgemetsas ja Elvas ning igal pool mujalgi. Bussid viisid lapsed kohale, nende tuleks oli kõik valmis, kõik värvitud, vöõbatud, lakitud...

Sel suvel viibid pioneerilaagrites 44 500 õpilast, neist 67-s üldtööpi laagris 28 000. Vabariigi suurimad on Valgemetsa ja Väana-Jõesuu Juri Gagarini nim. pioneerilaager, kus ühes vahetuses puhkab 400 last. Põllumajanduse ja Varumise Tööliste ja Teenistujate AÜEVK avab uue laagri Pärnu loonilis Päriseljal, kuhu kahe vahetuses tuleb 160 last.

Tööle hakkavad ka 45 linnalaagrit, 64 tervistav-sportlikku laagrit ja 4 internaatkoolide laagrit.

FAKTID. Juba kuendat suve tegutseb Kehras töd- ja puhkelaager «Sipelgas». Laste hoole all on ligemale 50 ha juurvilja-põlde.

Eesti NSV Laste Ekskursiooni ja Turismi Keskmaja avab oma baasi Hirvils. Lahema rahvusparki tehakse matkajate jaoks õpperajad.

Noorte Meremeeste Keskkliibi liikmed sõidavad merelaagrisse Kingissepa rajooni.

Väana-Jõesuu Juri Gagarini nim. pioneerilaagris seisab sõiduvõimel rong. Laagri väravas on ehtne raudtee-tõkkepuu. Siin räägib kõik raudteelastest emade-isade tööst. Küllap hakkavad tegutsema ka noorte raudteelaste erialaringid, sest baasid ja juhendajad on olemas.

Tabasalu on matkaskallakuga pioneerilaager.

Elva pioneerilaagris õpib iga laps ujuma.

Rocca al Mares korraldatakse igas vahetuses traditsiooniline loodusepäev...

KOMMENTAAR. Laste elu on huvitav seal, kus laagril on oma ilme, oma suund või kallak. Kas ei tee ja organiseeri me kõikide laste eest ära?

Küllap oli õigus sel Kehra keskkooli 6. klassi poisil, kes ütles: «Pioneerilaagrisse ei lähe ma enam mingil juhul. Seal pole midagi teha. «Sipelgas» on hoopis teine asi. Siin saab ikka tööd teha ja ka huvitavalt puhata!»

Oleks selliseid oma ilmaga pioneerilaagreid rohkem!

HILLE TÄNAVUSUU

ÕPETAJA MEELEOLU. MILLEST SEE SÕLTUB

Õpetaja rahulolefuguritest telt kohal on pedagoogiline kollektiiv. Põhilise emotsionaalse väärtusega selles tegurite rühmas on vastastikused suhted kollektiiviga (20,2%) kõigist positiivsetest hinnangutest). Paljudel õpetajatel on kollektiiv rõõmu ja rahulolevaks aia esikohal. Nad kirjutavad: «Kõige rohkem meeldib meie suurepärase kollektiiv, kus töötavad sõbralikud, heatahtlikud inimesed, alati valmis algama».

Organisatsioonilised-administratiivsed üritused on komandral kohal (19,3%); suhted juhtkonnaga (8,1%), töd tõpsus ja organisatsioon (4,1%), juhtimise kollektiiv (2,3%), hästi organiseeritud klassivälise (2,7%) ja metoodiline (0,7%) töd, administratsiooni nõudlikkus (0,9%). Neljalinal kohal on hea materiaalne õppebaas (7%), järgnevad muud tegurid: ühine puhkus, suhtlemine lastevanematega jn.

Rääkides suhetest juhtkonnaga kirjutavad õpetajad: «Kõige rohkem meeldib juhtkonnale heatahtlikkus, õpetaja töd objektiivne hindamine», «meeldib juhtkonnale huumorist ja taktitundelisus», «meeldib sellisemeelile vaim kollektiivis, rahulik asjalik õhkond, närvisus puudumine».

Oluliselt huvi pakuvad ka teise küsimuse vastused. Ebameeldivad tegurid moodustavad üheksa kolmteist kõigist anud hinnangutest.

Õpetajad peavad eelkõige vajalikuks täiendada koolide materiaalset õppebaasi (23%) kõigist negatiivset hinnangutest). Õpetajad hindamisel efektiivsuse õppe- ja kasvatusdöö huvidest. Oluliselt on muutunud õpetami-

mulikku vähest keskkendamisvõimet, aga ka tänavahoituse alahindamist.

Minu arvates on tarvis tõhustada teoreetiliste teadmiste andmist lastele ning neid teadmisi kinnistada. Selleks olgu koolides rohkem liikluskurki. Tööle tuleb rakendada ka liiklusalaseid baaskoolid, mis siiani pole jalg alla võtnud.

Lastevanemate ja kogu üldse mure olgu mitte ainult senisest parem järelevalve, vaid püüe süvendada õpilaste liikluseeskirjade teadliku täitmise vajadust.

Õpilaste liiklemise kontrollimiseks soovitas ta tippitudidel, kell 12–14,30, kui esimese vahetuse koolipäev lõpeb ja teisel algab, rakendada noori liiklusekspektoreid. Nad tuleb kinnitada välja koolitada ja korralike käsitöötajate abiga. Seetõttu õpilaste enesevõimekust ja autoriteeti, kui tal on õigus ka täiskasvanutele viisakalt meelde tuletada, mille vastu nad liikluses eksisid.

Õppeplaani liikumist kui õpetamine ei sisalda. Seda õpetatakse vastavalt ainele ja eale, samuti klassijuhatajate juhtimisele. Õnnetused on juhtunud sellepärast, et lapsed ei teadnud, mis juhtuda võib tegevust otsestamatu. kommenteeris olukorda ALBERT TÜKK. Ta viitas ka asjaolule, et autojuhid on üks madalama haridustasemele töötajate kategooriaid, mis vabariigis hülgealises moraalses lobi. El valista kiirust, millega ka ootamatuste puhul jõuaks masinat valitseda.

Põhjuseks pidas Juhan Sepp sellele vanuseastmele iseloo-

Nõostki näha, et laagris meeldib. Rocca al Mare pioneerilaagris oli ronimiskaarel Pärnu internaatkooli 2. klassi õpilane Aivar Valk.

ARNOLD RAMMO foto

tijvised tegurid on pedagoogilise kollektiivi emotsionaalne elu eeltingimused — nende arvele tuleb viiendik kõigist positiivsetest ja peaaegu pool kõigist negatiivsetest hinnangutest.

Kahtlemata pälviv enamik kooliühite teenitult austust, kuid ankeedi andmed näitavad, et õpetaja meeleolu tumestab sageli ebakõla otseste ülemuste-ga. Seda ei saa seletada ainult mõnede direktorite ja õppealajuhatajate mittekiilaladaste kommunikatiivse võimega, vaid ka sellega, et neil tuleb täita õpetajale ebameeldivaid funktsioone: nõuda, kriitiseerida, kontrollida. Siiski peab märkima, et kooli juhtkond võib teha veel palju psühholoogilise atmosfääri organiseerimiseks kollektiivis.

Osa kaebusi on seotud vaba aja probleemiga, protsentomaania ja formalismiga koolitöös. Sageli on rahulolematuse põhjuseks õpetajate ebaratsionaalne organiseerimine, tema koormamine mitmesuguste ülesannetega pärast õppetunde. Ülekoormuse ja ajajärelisid küüsis rabelev õpetaja ei saa normaalselt puhata, ennast täiendada. Kuidas aga saaks selline õpetaja aratada õpilastes huvi õpetatava aine vastu? Pole ju saladus, et mõnikord osutuvad vanemate klasside õpilased hoopiski erudeeritumaks kui nende õpetajad. Ka mitte just vastuolu tänapäeva õpilaste kiirenendat arengutempo ja mõnede õpetajate aeglasel ainealasel kasvu vahel pole osal õpilastel õppimishuvi kadumise põhjuseks?

Mõnele direktorile näib, et mida rohkem pedagoogiline kollektiiv kulutab jõudu ja aega koolitööks, seda parem. Tegelikult ei või selline strateegia kanda head vilja, see on suu-

nafud õpetaja loomingulise potentsiaali raiskamisele. V. Suhhominski on öelnud: «Õpetaja vaimse kasvu tähtsaim tingimus on vaba aeg. On aeg mõista, et mida vähem on õpetajal vaba aega, seda rohkem on ta koormatud kõrvalekallete plaanide, aruannete, koosolekutega, seda tühjemaks muutub tema vaimne maailm, seda kiiremini saabub tema elus faas, mil õpetajal ei ole enam midagi anda oma kasvandi keele... Aeg — kordan seda veel ja veel kord — on õpetaja suur vaimne rikkus... Pedagoogiline looming on keelurünnas, mis nõuab tohutult jõukulu, ja kui seda jõukulu ei taastata, pole õpetaja võimeline töötama.»

Kahjuks peab tõdema, et õpetaja töd hinnatakse sageli lihtsa vaimi järgi: «Päned kahe, tähendab ei oska töötada.» Kahjuks ei ole nüüdsajal meie kätusutes küllalt tähtsikke kriitiseerimise ja meetodeid õpetajate efektiivsuse hindamiseks, ka see on üks protsentomaania ja formalismi põhjusi.

Kokku võttes märgib R. SAKUROV: õpetaja meeleolu peegeldab eelkõige tema pedagoogilise tegevuse edukust ja suhteid kollektiivis. Vägi hea meeleolu, kõrge toonuse hoidmiseks: aidata tõsta õpetaja meeleolu, hoida kollektiivis häid suhteid. Kõige aktuaalsemad probleemid on täiustada koolide juhtimist ja materiaalselt õppebaasi, ratsionaliseerida õpetaja töd, luua soodsad tingimused enesetäiendamiseks ja puhkamiseks. Palju sõltub koolijuhitusest — nende oskusest säästa õpetaja jõudu ja aega, objektiivselt ja kompetentselt hinnata nende tööd.

Eesti NSV Vetelpäästeühingu Vabariikliku Komitee treener-spetsialist Helgi Lutvei (paremal), Tallinna Linna TSN TK Siseasjade Valitsuse jaoks koostanud Olev Laanjärvi, Tallinna 22. keskkooli õpetaja Silvia Ird, vabariigil peapeadiaater Ilme Pilv, Tallinna 52. keskkooli õpetaja Jüta Ott ja Tartu linna haridusosakonna inspektor Ain Nurk.

ELMAR RAUAMI fotod

si lastevanemate koosolekul seda teemat käsitletakse ja pedagoogilise propaganda komisjon oma seminaride teematikat laiendaks. Meil pole teist sellist asutust, kes lastevanematega miti tihedalt kokku puutuks kui kool. Ka lastevanemate töökohades töötatakse sellesuhtelise loenguid pidada samuti avaldada päris konkreetsete näidetega materjale ajakirjanduses, mis paneksid lastevanemaid mõtlema.

ENDEL KAMA pidas otsustavaks välja töötada ja kirjastada lastevanemate meeslespa, mis juhtuks tähelepanu lapsi varitvatesse õpetele ning annaks ühtlasi õpetusi. Selle võiks jagada näiteks 1. klassi õpilaste vanematele päeval, kui nende poegadest ja tütardest saavad koolilapsed.

Niisugune raamatuke peaks

EKSAMID EKSAMID

Õppeaasta lõpule jõudnud. Tehtud summa võib kriipsu alla tõmmata ja summa kokku liita, millesse kuulub aasta jooksul õpitu ja ettevalmistus eksamiteks.

«Summa ei olene liidetavate järjekorrast,» väidavad matemaatikud, ent eksami tulemuste analüüsimiseks tõdemise reegli sobimatust. On ju eksam eelkõige aine läbilõike, õpilaste loogilise mõlemise ja üldistusvõime demonstreerimine, mille tase oleb õppeaasta, isegi aastate vältel tehtust. Eksamilehele avaldatud annab olemasolevale ainult lihtsa ja värvilise.

Oleme kaugel arvamusest, et õpilaste eksamihinde on õpetaja töö ainske objektiveeriv kriiticism, sest see eeldaks ühesuguse nõudmise esitamist ja ühese hindamisnormide rakendamist. Seda paraku ei ole.

Tänavukevadine 10. klassi emakeele üleminekuksam pakkus üsna kirjut pilli ja vaevalt ei eksami vormide paljus õpetajate objektiveeriv hindamist ka soodustas.

Nimetagem mõningaid näisi vormidest, mis kõnaseleva eksami raamidesse tänuvõttesid: efektiivne kirjalik, grammatikakõõ (praktilised harjutused ja tehtu kirjalik põhjendamine või kirjaliku grammatikakõõle lisaks suuline põhjendamine), suuline emakeeleksam koos praktilise harjutustega, kirjalik ja emakeeleksam, kirjalik eksam jm.

Kooliti erines tunduvalt ka emakeeleksami maht. Ühend piiridust 10. klassi materjali kõige üldisema tundmise, teised nõudsid isegi põhilist 9. klassist, kolmandad kirjanduse või emakeele põhjaliku teadmisi.

Kui võrrelda eri koolide nõudmist, siis on siingi märgata ebaühtlast rõhuasetamist. Erinevus on isegi ühe kooli eksamipileti vahel. Mõni õpetaja on nõudnud detailset kirjanike elulugusid, isegi eri loomingupeioode ja rohkem ajajärgu ülevaateid (Tallinna 4. keskkool), teine on piiridust kõige olulisemaga (Tallinna 16., 21. ja 46. keskkool jt.). Õpetajad on teostes isegi eri aspekte rõhutanud. (Näiteks F. Tuglase «Väikeses Ilmaris» on ühed lulliseks pidanud huumorit ja pepsuühiloolia kujutamist, teised olustikupileti ja sotsiaalseid probleeme.) Ühed õpetajad on nõudnud luuletusi peasi, teised on piiridust teksti peaga kommenteerimisele. Mõneti on erinevus isegi mõistatavast, sest õpetajatel on isikupäraseid huvide, maitseid ja suhtumise, ent nendelgi peaks olema oma piir.

Nimetatama ei saa jätta muudatust programmi, mida praktikust õpetajad on vajalikuks pidanud teha. Programmi koostajad peaksid kaaluma A. H. Tammsaare loomingu käsitlust viimist 11. klassi, sest 10. klassi kirjanduse programm on üle koormatud ja 11. klass probleemsete teoste poolset alakoormatud.

UUSI JÜRINGUID

Budapesti Pedagoogika Instituudi tehtud uuring seadis esmalt kindlaks määrata noorukite kõlbeliste mõistete maht ja moraalihinnangu kriteeriumid. Selleks pöörduti 14-aastaste õpilaste poole palvega anda iseloomustused oma klassikaaslastele. Ülesanne oli sõnastatud nii: «Iseloomustage oma kolme kaaslast. Kirjelage nende parimaid omadusi ja peamisi puudusi. Valige niisugused kaaslasted, keda te

KAS IKKA TEATAKSE REGISTREERITUD UJUMISKOHTI!

Seda eriti Tallinnas. Lapsed (aga ka täiskasvanud) ujuvad Lasnamäe paemurruaudeks, Männiku karjäär, Pääsküla rabas...

HELGI LUTVEI: Kõigis eelpool nimetatud paikades on ujumine keelatud, sest karjäär on sügav ja auklik põhjaga ning vesi ei ole neis puhas. Paraku ei peeta sellest kinni ja nii on õnnetused möödapääsematud.

Hiljuti uppus Paldes 12-aastane pois, kes läks koolist tules turbaauku ujuma.

Tallinnas on laste ujumiskohti Piritas jõe esimese liivakalda juures poldega tähistatud. Kahjuks on meil palju distsiplineerimata, lihtsalt mõtlematult toimivad, aga ka vastutustundetu inimesi, kes teisi ohustavad. Hommikul pannakse laste ujumiskoha piiramiseks pool vält, kesk-päevaks on need juba välti kistud ja viitud sügavale või koguni sinna, kus on täiskasvanute stardi jaoks tähistatud ujumispäir. Ohutlikku kohta paneme märgistava viida — see on aga varsti kadunud.

Pärnus, Kloogal ja muju superandades on samuti tähistatud laste ujumiskohad.

Tänavu on Tallinnas juba mitu last saanud rannas traumata katkestest puudest.

Pirital võib sageli näha, kuidas 8–10-aastased poisikesed

NOORUKIEA KÕLBELISED MÕISTED

Iseloomustades hästi tunnete. Mõelge kõik hästi läbi ja andke otsekohene iseloomustus.»

Selline ülesanne anti 1973. kaheksanda klassi õpilasele Ungari RV eri paigus asuvas viilase koolis. Samuti paluti neid õpilasi iseloomustada nende vanemate ja õpetajate. Niiviisi avanes võimalus õpilaste ja täiskasvanute arvamusel võrrelda.

Nimetatud uuringu puhul oli võimalus saada andmeid vastandada ka 1939. aastal tehtud

tööna pole mitte õpetaja minnek kergemat teed mõtad. Kui me juba 8. klassi lõpuksameks anneme kirjalikult 10. klassi peaks küll kaalukam töö olema. Kirjalikult tundub 10. klassi 11. klassi eksami dubleerimisena.

Võib-olla oleks Haridusministeeriumil otstarbekas emakeeleksami etapid täpsemalt piirileada.

Teatavasti on emakeeleõpetaja koolis üldiselt üks koormatumaid. Tal on kõige rohkem vihkuid, tal tuleb igal aastal lugeda tuhandeid lehekülgi kirjandust, teadvalitakse sageli koosolekute protokollid. Aega võtavad aineriigid ja klassijuhatamine. Vaheleul enne eksameid tehti Tallinnas ülelinnane keeleloft. Igal aastal on 8. ja 11. klassis emakeeleksam. Tänavu lisandus sellele 10. klassi üleminekuks-

vallause tuli asendada lauselühendiga, panna õiged kirjavahemärgid, määrata lühendil liik ja määruslike lühendite teha skem, ja jälle ka eksamid järgi ise moodustada lauselühendiga lauseid.

2. ülesannet oli otseselt ja kaudselt kõne kohta: moodustada otse kõnega lauseid, igale saate-lause asendile üks, muuta otse-ne kõne kaudselt.

Oli ka korrigeerimisharjutusi — sõnade vale järjekord õigeaks seada, seejuures anda põhjendused. Põhjendada oli vaja ka kirjavahemärgide tarvitamist ja kokku- või lahkukirjutamist.

10. sõnal tuli määrata sõnaosad (eesliide, lihtsüü, tuletusside, tunnus, lõpp).

10. lauset tuli moodustada antud sõnadest neli, et sõna oleks lauses õiges tähenduses (anastama, loendama, juhus, käsitsema, oma, järgi jt.). Eksamitöö viimane ülesanne oli kontrollida õpilaste sõnavararikust — tuli leida antud sõnadele sümboolne, antoniimne ja moodustada lauseid homonüümidega, samuti fraseoloogiliste väljenditega.

SUMMA OLENEB LIIDETAVATE JÄRJEKORRAST

suulisi vastuseid kuulata. Nüüd on selge, millele viimasel õppeaasta tähelepanu pöörata kirjandusõpetuses, õpilaste maailmavaate, ellusuhtumise ja arusaamade kujundamisel. Pealegi paneb 10. klassi kursuse aluse klassika mõistmisele ja need teadmised peaksid püsivalt meelde jääma.

ESTÄ VEEVER, Tallinna 22. keskkooli õpetaja: Keelitudes hindeid saab küll, ent suulist eseneväljendust on ühe näidatunni puhul raske harjutada. Mõned õpilased on koguni arvamused, et milles reeglid tunda, kui eesti keel on emakeel. Just seepärast valisin emakeele suulise eksami, et õpilased harjuksid oma keeletarvust analüüsima.

AUNE PIKHO, Tallinna 16. keskkooli õpetaja: Pidan õpilastele nõu ja kõigile ühtselt järeldusele, et kõige suurem tulu oleks 10. klassi sõlmikustumise kriitilisest realismi ning kokku- ja lahkukirjutamise kordamisest. Niiviisi valmistume küpseksaastaseks ja edasiseks õppimiseks. Töö teostamine on üsna raske, et pealegi, ei ole õige, et suulist eksami pole silani tehtud.

Asetaiem end hetkeks ka õpilaste olukorda. Ühtedul tuli eksami eel korraga kogu kirjanduskursus: kirjanike elulood, loomingu ülevaated, ajajärgu läbilõiked, lehitada ühesti teoseid, mõnda koguni taas (või esmakordselt) lugeda; või selgaks saada kuul grammatikareegleid, lisatundides teha harjutusi, meenutada 9. klassi kursust jm. Teised piiridust ainult mõnede harjutavate ehitluste enne eksami ja see ei nõudnud mingit mäluüht.

Õpilaste ja õpetajate ebavõrdne koormatus on ilmselt ja põhjustab nii ühtedul kui ka teiste õigustatud nurnat.

Kas ehitlust 10. klassi eksami-

Nagu ülesannetest näha, oli eksamitöö nõudlik ja mitmekesine. Eksamitulemused aga üllataval head — 16-st eksaminandist kirjutas töö hindele «5» 2 õpilast, «4»-le 10 õpilast. Puudulikke teid ei olnud.

Meie isiklikult tähelepanekud emakeeleksamit on selleks liiga kasinad, et ühe või teise kooli taseme kohta kaalukamaid järeldusi teha. Kuulsime väga häid ja põhjalikke vastuseid, keskpäraseid ja halbuigi.

4. keskkoolis andis õpilane imeleida põhjalikkusega ülevaate E. Vilde elust, teine A. H. Tammsaare «Tõlme ja õiguse» eri köidetest, kolmas tundis detailid vene kirjandust 19. saj. viimasele kolmandikule ja ajakirja «Õletestvennoje Zapiski» teemad jm.

22. keskkooli 10. klassi (õpetaja Kristi Tormi) emakeeleksamiks oli kirjalik grammatikakõõ. Õpetaja Tormi põhjendas seesugust valikut sellega, et 10. klassis on nii emakeele- kui ka kirjandusprogrammi äärmiselt ühekoormatud ja otse vajalikuks osutub enne õpilaste abituriumi jõudmist saada põhjalik ülevaade nende emakeeleksamist.

Töö teostamine oli utatuks, siisaldades kokku 13 ülesannet peaaegu kõikide 10. kl. õpitavate grammatikaküsimuste kohta, lisaks keeleajaloo küsimusi 9. kl. kursusest. Seejuures nõudis kõik ülesanded nii keelereeglite praktilist kasutamist kui ka reeglite endid, sest enamasti tuli ka põhjendada. Nii tuli õpilastel panna liitlausestesse õiged kirjavahemärgid ja kuulata samal laused skemaatilistelt, või vastupidi — antud olid liitlause skemid, nende põhjal tuli moodustada liitlauseid. Õpilased pidid tunda lauseühendit: kor-

luses süsteemi luua. Oidistust ja omapooliselt hinnanguid, mis veendelisid ellusuhtumist ja peegeldasid, oli vähe.

Häiris seegi, kui õpetajad püüdis õpilase eest ise ära vastata või koguni eksami konsultatsiooni anda. Juhtus sedagi, et õpetaja leplis vale või ebatäpse vastusega.

Seekord pöördusime õpetajate poole teada saamaks nende hinnanguid ja arvamusid emakeeleksami kohta. Tulemustega jäidi enam-vähem rahule. Eelkõige rõõmustati teoste tundmist üle.

Puudustena nimetas E. Saar teiste ühe küüsi sügavuse väheajamist, õpilaste sõnavara piirust ja lauseehituse ebakorrektust.

«Eksami nägin kõiki oma õpilasi (v. a. paremad) «Kalevipoega». Kõik nad pidid umbes 20 minutit iseseisvalt rääkima. Mõni õpilane, keda sai kiidakeelseks peetud, üllatas. Eksami oli näha seegi, kes on kinni õplust, keda liiskusimus eksitusse viis. Ilma eksamita oleks suur rõõm saamata jäänud. Meeldidv oli pärast eksami õpilaste hänu vastu võtta» (A. Pihho).

Tundmise hävi sellegi vastu, missugust eeltööd on õpetajad teinud ja millega seletada aastahinnetest paremaid eksamihindeid.

Tallinna 46. keskkoolis kõneldi kiitvat referaadist, mille kaudu oli õpilasi suudetud iseseisvalt uurimistööle suunata ja huvi äratada teoste vastu, mida õpilased igavaks peavad («Kalevipoeg», «Surnud hinged»).

16. keskkoolis foimus üks konsultatsioonitund nõdalas, aga vahetult enne eksami koguni ija pöö.

22. keskkoolis on õpetaja Veevere iga klassi jaoks siis sadanud kirjalike töde vihkusi, kus on hindeid ja süstematiseeritud vead. Selle järgi antakse õpilaste lisaharjutusi.

47. keskkoolis on heade eksamitulemuste eelduseks olnud kahtlemata õpetaja nõudlikus, töö järjepidevus. Nii on õpetajad kestel süstematiliselt harjutatud liitlause teema, ikka ja jälle on korratud varem õpitut keeleüksimusi. Õpetaja arvamus järgi on see töö kandnud vilja: paranenud on kirjalik väljendusoskus, samuti kirjavahemärgide tarvitamine. Nähtavat mõju on avaldanud seegi, et kogu õppeaasta vältel on tulnud igal õpilasel kas suulistelt või kirjalikult ära vastata ija keeleõpetuse (ka kirjanduse) osa. Nii on olnud mõnede anelõikude õppimata jätmise võimalus välistatud. Jäi mulje, et keeleõpetus ei ole olnud õpetaja Tormi õpilastele reeglite kuiv tuupimine, vaid elava keeletarvite kool.

«Summa ei olane liidetavate järjekorrast,» väidavad matemaatikud. Ent emakeeleksami suulises tulemused olid paremad neis koolides, kus tehti põhjalikumal eeltööd kogu õppeaasta vältel. Emakeeleksam altas sellist tule-leva kas silmanähkide teha.

MAIMO KOKLA
VIIVE LEHT

ÕPILASPÄEVIKU KAITSEKS

klassi, kus 100-st koju teatatud puudulikkust hindest ei anta vahetult «2» juurde ühtegi allkirja. Parim oli protsent ühes neljandas klassis — 8,1%.

Täielikuma ülevaate saamiseks nimetame, et antud diagrammi viirutatud osa näitab neid puudulikke hindeid, mis vahetult õppepäeva lõpul lähevad päevikusse koju. Viirutamata osa vastab nendele puudulikele hindele, mis jäävad vaid klassipäevikutele.

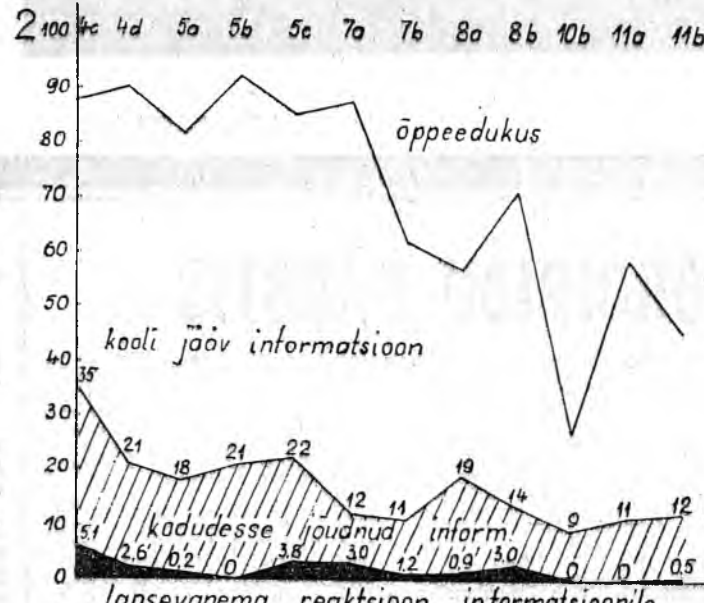
Iseloomulik on see, et väike on see osa puudulikest hinnetest (diagrammi tume osa all ääres), millele lapsevanemad alla kirjutavad.

Diagrammi ülemine osa näitab õppeaastast eri klassides. Selgub, et mida madalam on õppeaastast, seda madalam on ka koju jõudvate puudulike hinnete protsent.

Klassides, kus teistega võrreldes on suhteliselt madalam õppeaastast, saab ka lapsevanem suhteliselt harvem teada oma lapse mitteadeasijõudmisest päeviku kaudu. Erandiks oli 8-a klass, kus suhteliselt halvale õppeaastale (57%) vastas suhteliselt suur koju jõudva informatsiooni hulk (10%), olles 2% võrra kõrgem keskmisest (17%).

10-b klassis on koju jõudvate puudulike hinnete protsentarv madalam — keskmisest 8% võrra madalam; seel klassis oli ka madalaim õppeaastast.

Arusaadavalt on olemas mitmeid tegureid (ja võib-olla ka olulisemaid), mis on madala õppeaastale põhjused, aga valedamalt selge on ka, et

Veelgi halvem oli vanemate reageering puudulikele hinnetele (vaata tabel). Mell oli 4

õppeaastast nõrgemates klassides varjatakse vanemate eest oma halbu töö tulemusi.

HANS SOLL, Pärnu 4. keskkooli õppealajuhataja

Iseloomulik, et varasema uuringu võrreldes on praegusaja noorukite tarvitusel kadunud mõistetest 70 protsenti negatiivset ja ligemale 30 protsenti positiivset.

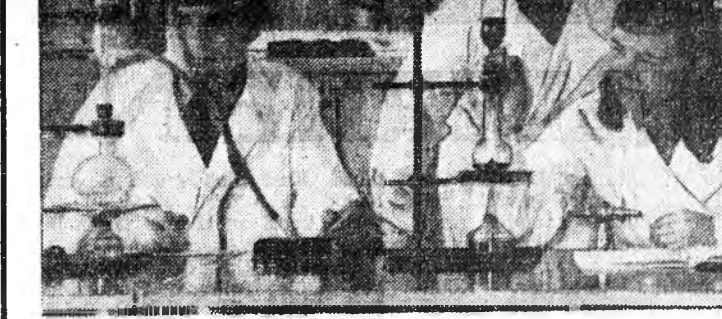
Teistest küljest on meie õpilaste kõlbeliste hinnangute hulgas rohkem kui sada sellist, mis puuduvad varasema uuringu loeteludes. Neid hinnanguid iseloomustab eelkõige uus sisu. Esikohal on kollektiivne ja isikuse individuaalne omadusiga seotud kõlbelised hinnangud (88%).

Uuritud aastasid need hinnangud tinglikult kahte gruppi: K (kollektiivsed) ja M (oma minaga seotud). Reeglipäraselt kajastavad mõlema grupi mõistest väga olulisi moraalomadusi, kusjuures oma minaga seotu on enamalt jaolt tähtis ka kollektiivsele seisukohale. Näiteks kuuluvad K-gruppi mõistest: aktiivne, ohrvõime, seltsimehelik, initsiatiivne, kollektiivne, ebakollektiivne, rüütelik, inimesearmastaja, rilaaks, omaette olla. M-gruppi kuuluvad mõistest: tugeva tahtlõuga inimene, tahtlõuetu, sihtideelne, hoolas, väikne, ühennet, poisikeselik, äge, kinnine.

Positiivsetel ja negatiivsetel mõistestel on nendes gruppides enam-vähem ühesugune koht. Praegusaja noorukite uute kõlb-

beliste kriteeriumide hulgas moodustavad 5% need, mis näitavad tõsisesuhtumist ja oskust töötada, ligemale 4% on õiglusega seotud hinnangud. Arvukalt kasutati kaaslase iseloomustamisel hinnanguid abivalmis. Sellest kirjutatakse ühel või teisel moel 74% küsitlusest, 1939. aasta uuringus nimetas seda omadust aga ainult 1,6% küsitlusest.

Ungari pedagoogikateadlased on arvanud, et õpilaste kõlbeliste ideede teadmine ja nende analüüs peab leidma kasutust pedagoogias praktilises tegevuses õpilaste täpsema ja paremini diferentseeritud kõlbelse kasvatuse huvides.

Õpilased Jaak Järvsoo ja Tea Piip koos õpetaja Helgi Deemaniga keemia praktikumis.

K. ERME foto

ÕPPIMISVÕIMALUSTEST KEEMIAHUVILISTELE

1972/73. õppeaasta läheneb lõpule. Tulemusi võib kokku võtta ka Jõgeva keskkoolis esimest aastat tegutsenud keemilise eriklassi.

1. septembril oli klassis 29 õpilast ning samapalju õpetajat ka klassikursuse. Sellise tulemuseni pole muudugi pingutusteta jõutud, kuid hea tähe on sageli ootustav jood. Käsil on veel õppepraktika Jõgeva Sordiarvustajamaas, leivatööd.

Fakultatiivse õppeainena õpetatakse veel autoõpetust ning on võimalik saada amatöör-autojuhi lugu. Kõigile eriklassi astujatele kindlustatakse elamine internaadis.

Õppida soovijatel esitada avaldus koos 8. klassi lõputunnistuse ja iseloomustusega Jõgeva keskkooli direktori nimel hiljemalt 20. augustiks aadressil: Jõgeva 20235 Rohu t. 10.

HELGI DEEMANT, keemiaõpetaja

ilmuma massitiraazis. See toob kaasa nimetatamisvõimeid kulutusi, aga kui mitte organisatsioonil (haridus-) ja tervishoiu ministeerium, vetelpäas-teühing, autoinspektsioon) oma pingutused ühendaksid, oleks väljaandmine jõukohane.

Kui jutt läks ujumisele, kahtlesid paljud.

